

OPAS SEKSUAALIRIKOKSEN UHRILLE

Pro-tukipiste

SISÄLLYS

1. ALKUSANAT	3
Älä jää yksin	3
Apua on saatavilla	4
2. MITEN TOIMIA HETI RIKOKSEN TAPAHDUTTUA	5
Todistusaineiston kerääminen	5
Miten pärjätä väkivallan aiheuttamissa tunnetiloissa	6
3. MIKÄ ON SEKSUAALIRIKOS?	7
4. RIKOSILMOITUKSEN TEKEMINEN	8
Seksityöerityisyys rikostilanteessa	9
5. MILLAISIA TUKIPALVELUJA ON TARJOLLA?	10
Seri-tukikeskus	10
RIKU	10
Pro-tukipiste	11
Tukinainen	11
6. TIETOA TUKIHENKILÖLLE JA LÄHEISELLE	12

Tämä opas on laadittu yhteistyössä seksityötä tekevien kanssa. Suuret kiitokset oppaan laadinnassa yhteistyökumppaneina toimineille seksi- ja erotiikka-alan työtä tekeville ihmisille!

Kirjoittajat:
Erja Aalto ja Sini van
Schravendijk Väisänen

1. ALKUSANAT

Seksuaalirikos voi tapahtua kenelle tahansa, riippumatta iästä tai sukupuolesta. Se voi tapahtua missä tahansa ympäristössä, myös seksuaalipalveluiden myynnin yhteydessä.

Sinulla on oikeus tehdä seksi- ja erotiikka-alan työtäsi turvallisesti. Muista, että vastoin sinun suostumustasi tehdyt seksuaaliset teot ja väkivalta eivät ole työtapaturmia, vaan rikoksia sinua kohtaan.

Opas on myös ladattavissa sähköisesti Pro-tukipisteen sivuilta.

**Väkivalta seksityössä ei ole työtapaturma,
se on rikos sinua vastaan!**

Älä jää yksin

Jos seksuaalirikos tapahtuu, se ei koskaan ole sinun vikasi tai syytäsi. Sinulla on oikeus tarvitsemiisi palveluihin, tukeen ja hoitoon.

Reaktiosi väkivaltatapahtumaan saattavat vaihdella ja ne ovat aina yksilöllisiä. Mielialasi voi heilahdella ja voit kokea olosi tukalaksi. Kokemuksesi tapahtuneesta voivat tuntua epätodellisilta, olosi voi olla turtunut tai ahdistunut. On luonnollista olla järkyttynyt ja shokissa, jos on joutunut seksuaalirikoksen uhriksi. Älä syytä itseäsi, jos et heti osaa toimia järkevästi tai muista kaikkea.

Tapahtumat saattavat palautua äkillisesti mieleen ja aiheuttaa voimakkaita fyysisiä oireita (päänsärky, pahoinvointi, lihasjännitys), keskittymis- ja uni- vaikeuksia. Tunnetilat voivat vaihdella rajusti, mieliala voi laskea ja elämä voi alkaa tuntua pelottavalta, kun tapahtumat saattavat pyöriä jatkuvasti mielessä.

Saattaa olla, ettet halua kertoa tapahtuneesta kenellekään. Toisaalta voit haluta hakea tukea heti kollegoiltasi tai ystäviltäsi. Mieti kuitenkin hetki ja punnitse vaihtoehtojasi. Sinä päätät kenelle kerrot ja minkälaista tukea haluat. Muiden ihmisten tulee kunnioittaa sinun valintojasi.

Älä jää kokemuksen kanssa yksin. Tukea kannattaa hakea mahdollisimman pian, mutta voit saada tukea, vaikka tapahtumasta olisi kulunut jo vuosia.

Älä syytä itseäsi - seksuaalirikos ei ole sinun vikasi.

Apua on saatavilla

Suomessa on monia erilaisia palveluja seksuaalirikoksen uhriksi joutuneille. Yksi vaihtoehto on ottaa heti yhteyttä seksuaaliväkivaltaa kokeneille suunnattuihin tukipalveluihin. Tukipalvelut tukevat ja kunnioittavat sinun valintojasi eivätkä pakota sinua tekemään mitään vasten tahtoasi. Kaikista näistä tukipalveluista voit saada lisätietoa ja konkreettista tukea myös Pro-tukipisteeltä.

Pro-tukipiste on seksi- ja erotiikka-alan työtä tekevien oma paikka, jonne voit ottaa yhteyttä ilman pelkoa tuomitsemisesta, syrjinnästä tai moralisoinnista. Pro-tukipisteen tuki on saatavilla nimettömästi ja voit kertoa tapahtuneesta työntekijälle juuri sen verran kuin haluat. Voimme miettiä yhdessä, miten haluat tilanteessa toimia ja millaista muuta tukea mahdollisesti tarvitset. Voimme lähteä yhdessä kanssasi Seri-tukikeskukseen ja auttaa myös juristin saamisessa, jos haluat nostaa tapahtuneesta rikossyytteen. Seri-tukikeskukset ovat seksuaaliväkivaltaa kokeneiden terveydenhoidon yksiköitä, joihin voi hakeutua 30 vuorokauden kuluessa väkivaltilanteesta, vaikka et olisi vielä varma haluatko esimerkiksi tehdä rikosilmoituksen. Seri-tukikeskuksessa saat tarvitsemasi avun yhdestä paikasta. Siellä voidaan ottaa tarvittavat oikeuslääketieteelliset näytteet, antaa traumatukea sekä psykologista neuvontaa ja psykososiaalista tukea.

**Pro-tukipisteen työntekijä
voi tukea sinua tarvittaessa.**

2. MITEN TOIMIA HETI RIKOKSEN TAPAHDUTTUA

- Jos olet välittömässä vaarassa soita 112.
- Voit hakeutua Seri-tukikeskukseen tai muuhun terveydenhoidon yksikköön, jos haluat. (Älä käy suihkussa tai vaihda vaatteita.)
- Jos haluat tukea, ole yhteydessä Pro-tukipisteeseen tai johonkin muuhun järjestöön.
- Halutessasi voit hakea tukea läheisiltäsi.

Todistusaineiston kerääminen

1. Väkivaltatilanteessa tärkeintä on oma turvallisuutesi. Pyri poistumaan tilanteesta mahdollisimman nopeasti. Huomioithan, että rikoksen tekijän haastaminen tai uhmaaminen voi olla vaarallista.
2. Älä pese itseäsi tai vaihda vaatteita, sillä tekijästä jääneet tahrat, karvat ja kuidut voivat olla tärkeitä todisteita.
3. Kun olet päässyt turvaan, ala kerätä todistusaineistoa ihmisestä, joka teki sinulle väkivaltaa. Ota kuvia tapahtumapaikasta kännykälläsi, jos tämä on turvallista. Kirjoita ylös kaikki mitä muistat tapahtuneesta ja rikoksen tekijästä. Oliko hänellä mitään erityisiä tuntomerkkejä (arvet, tatuoinnit, karvoitus, henkilökohtaisia esineitä tai puhetapa) ja muut tiedot rikoksen tekijästä (yhteystiedot, auton rekisterinumero jne.) Kerää talteen kaikki rikoksen tekijän kanssa käymäsi keskustelu ja viestittely.
4. Mieti haluatko hakeutua lääkäriin tai Seri-tukikeskukseen.
5. Ota yhteyttä Pro-tukipisteeseen, jos haluat erityistä tukea ja neuvontaa tilanteessa seksi- ja erotiikkatyöntekijän näkökulmasta.
6. Harkitse haluatko tehdä tapahtuneesta rikosilmoituksen. Mitä aiemmin olet poliisiin yhteydessä, sitä paremmin poliisi pystyy tekemään rikokseen liittyvää esitutkintaa, löytää todistusaineistoa ja rikoksen tekijän.

7. Mieti haluatko kertoa ja varoittaa väkivallantekijästä kollegoitasi. Otathan huomioon, että yhteystietojen jakaminen voi olla tietosuojalainsäädännön vastaista.

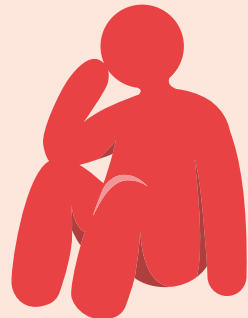
Miten pärjätä väkivallan aiheuttamissa tunnetiloissa

Seksuaaliväkivallan kokemus voi pahimmillaan olla raskas ja traumatisoiva tapahtuma. Se loukkaa ihmisen koskemattomuutta ja ihmisoikeuksia. Väkivaltainen kokemus voi vaikuttaa kielteisesti ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.

Ensireaktio järkyttävän tapahtuman jälkeen on usein ilo siitä, että on elossa. Tätä vaihetta voi seurata erilaisia tunteita: ahdistusta, pelkoa ja vihaa. Mieli voi olla korostuneen valpas ja järkyttävä tapahtuma saattaa nousta mieleen pakonomaisesti. Tällaiset stressin aiheuttamat reaktiot ovat hyvin yleisiä ja yleensä ne lievenevät itsestään ajan kuluessa. Näistä stressireaktioista on kuitenkin hyvä olla tietoinen. Tietoisuus voi osaltaan vähentää pelkoa ja ahdistusta ja auttaa ymmärtämään itseään tai myös läheistä, joka on joutunut kokemaan pelottavan ja traumaattisen tapahtuman.

Jos olet kokenut seksuaalirikoksen, vaikean tilanteen tai trauman, on normaalia, että alat muistella tapahtunutta ja voit kokea myös tapahtumasta muistuttavia unia. Suoriutuminen päivittäisistä tehtävistä voi vaikeutua. Tukea kannattaa ottaa vastaan. Toipuminen tapahtuu vähitellen ja voi kestää pitkään.

Toipuminen ei tarkoita, että unohdat traumaattisen kokemuksen. Ajan myötä tapahtuma ottaa vähemmän tilaa ajatuksissasi ja ”normaali” elämä palaa vähitellen. Jos kuitenkin huomaat, että oireilusi jatkuu pitkään ja vaikuttaa ihmissuhteisiisi, työntekoon ja muihin sinulle tärkeisiin asioihin, kannattaa hakea ammattiapua.

3. MIKÄ ON SEKSUAALIRIKOS?

- Seksuaalirikoksia on erilaisia ja niillä voi olla eri rikosnimikkeitä.
- Erilaisia tekoja, jotka ovat seksuaalirikoksia:
 - seksuaalinen ahdistelu
 - seksuaalinen hyväksikäyttö
 - seksuaalinen kajoaminen, joka koskee muita seksuaalisia tekoja kuin sukupuoliyhteyttä
 - raiskaus
 - seksuaalisen kuvamateriaalin luvaton tuottaminen, levittäminen ja julkaiseminen
- 1.1.2023 astui voimaan uudistettu seksuaalirikoslaki, jonka tarkoitus on vahvistaa kaikkien seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa.
- Uudistetussa seksuaalirikoslainsäädännössä oleellista on, että raiskauksen määritelmään lisättiin vapaaehtoisuuden puuttuminen eli se, ettei uhri ole antanut suostumusta seksuaaliseen tekoon.
- Suostumus tarkoittaa suostumusta tiettyyn tekoon tietyllä hetkellä, eikä se oikeuta muihin tekoihin.
- Uudistetulla seksuaalirikoslainsäädännöllä ei ole suoraa vaikutusta sek-sityöhön. Esimerkiksi paritusta koskevaa lainsäädäntöä ei muutettu.

Kondomin tahallinen poisottaminen seksin aikana ilman lupaa on rikos.

4. RIKOSILMOITUKSEN TEKEMINEN

- Täysi-ikäisenä voit itse päättää, haluatko tehdä kokemastasi rikosilmoituksen.
- Voit pohtia rikosilmoitusta yhdessä Pro-tukipisteen työntekijän kanssa.
- Seksuaalirikoksen uhrilla eli asianomaisella on oikeus ilmaiseen oikeusapuun tuloista ja varallisuudesta riippumatta. Oikeusavustaja eli juristi toimii ihmisen oikeuksien toteutumisen edistäjänä ja varmistajana.
- Pro-tukipiste voi auttaa etsimään sinulle sopivan oikeusavustajan.
- Rikosilmoituksen voi tehdä sähköisesti, poliisilaitoksella tai oikeusavustaja voi tehdä sen yhdessä sinun kanssasi kirjallisesti. Pro-tukipisteellä suosittelemme tekemään ilmoituksen yhdessä juristin kanssa, jotta rikosilmoitukseen tulisi kirjattua kaikki juridisesti oleellinen tieto.
- Yleensä rikosilmoitus suositellaan tekemään mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen. Seksuaalirikosten vanhenemisaika on 10-20 vuotta riippuen rikoksen törkeyden asteesta. Sinulla on aikaa pohtia asiaa, vaikka et olisi varma haluatko tehdä ilmoitusta.
- Rikosilmoituksen jälkeen poliisi suorittaa esitutkinnan, jonka jälkeen asia etenee syyttäjälle syyteharkintaan. Jos syyttäjä päättää syytteen nostamisesta, asia etenee käräjäoikeuteen. Käräjäoikeuden jälkeen päätöksestä voidaan valittaa ja sitä saatetaan joutua käsittelemään ylemmillä oikeusasteilla.
- Oikeusprosessi voi kokonaisuudessaan kestää useita vuosia ja se koetaan usein stressaavaksi. Pitkittyessään vaikutukset voivat olla taloudellisia, sosiaalisia ja psyykkisiä.
- Oikeussalissa asianomaisella on oikeus todistaa sermin takaa tai todistus voidaan videoida eri tilassa.
- Asianomistaja saa ottaa tukihenkilön mukaan oikeudenkäyntiin.
- Pro-tukipisteen työntekijät voivat tukea sinua rikosprosessin aikana, jos päätät lähteä siihen.

Seksuaaliväkivallan uhri on Suomessa oikeutettu ilmaiseen oikeusapuun juristilta.

Seksityöerityisyys rikostilanteessa

- Seksityö on asia, jonka moni pitää omana tietonaan, muun muassa sen vuoksi, että seksityö on yhä negatiivisesti leimaavaa toimintaa. Seksityön paljastuminen ulkopuolisille tai läheisille voi olla pelottava asia.
- Seksuaalipalveluiden myynnillä tuloja hankkivat ihmiset ovat yhdenvertaisia muiden kanssa, eli heillä on samat oikeudet kuin muillakin seksuaalirikosten uhreiksi joutuvilla ihmisillä.
- Seksityöntekijät voivat joutua seksuaalirikosten uhriksi, joko työajalla tai vapaalla, mutta se ei ole normaali osa seksityötä tai missään mielessä hyväksyttävä asia.
- Seksityöllä tuloja hankkivat ihmiset eivät aina toimi virallisesti, vaan seksin myyminen voi olla epävirallista tuloa. Joskus ihmiset pelkäävät, että epävirallisten tulojen paljastumisesta tulee seuraamuksia. Tämä voi olla syy jättää ilmoittamatta rikoksista poliisille tai muille viranomaisille. Seksuaalirikostutkinnassa poliisi pääsääntöisesti keskittyy tutkimaan sitä rikosta, josta ilmoitus on tehty.
- Seksin myyminen ja ostaminen on Suomessa laillista toimintaa. Vaikka kyseessä on laillinen tulonhankkimisen keino, liittyy seksityöhön erilaisia lainsäädäntöjä. Esimerkiksi EU/Schengen -alueen ulkopuolelta tulevat ihmiset, jotka myyvät seksuaalipalveluita, voivat joutua poistetuksi maasta (käännytys, karkotus) ja saada jopa maahantulokiellon Suomeen. Suomen ulkomaalaislain (148 § 6 momentti) mukaan jo pelkkä epäily seksuaalipalveluiden myynnistä on peruste maasta poistamiselle.

Seksityötä tekevilla on rikostilanteessa samat oikeudet kuin muillakin.

5. MILLAISIA TUKIPALVELUJA ON TARJOLLA?

Seri-tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille

thl.fi

Seri-tukikeskukset ovat seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tukiyksikköjä kaikille yli 16-vuotiaille sukupuolesta riippumatta. Ympäri Suomea sijaitseviin tukikeskuksiin voi hakeutua itse, tukihenkilön kanssa tai viranomaisen ohjaamana. Seri-tukikeskukset tarjoavat oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia, traumatukea, psykologista neuvontaa ja tukea.

Rikosuhripäivystys (RIKU)

riku.fi

Rikosuhripäivystys antaa tukea ja apua rikosprosessissa. RIKU:n tehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa tuottamalla matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalveluita. RIKU:n kautta voi saada koulutetun tukihenkilön esimerkiksi rikosprosessiin.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen

tukinainen.fi

Tukinainen antaa tukea, apua ja neuvontaa seksuaalirikosten uhreille, heidän läheisilleen ja uhrien parissa työskenteleville ammattilaisille. Tukinainen tarjoaa puhelimitse kriisiapua seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan kysymyksissä ja heidän juristipäivystyksestään saa tietoa ja neuvontaa seksuaalirikosasioissa.

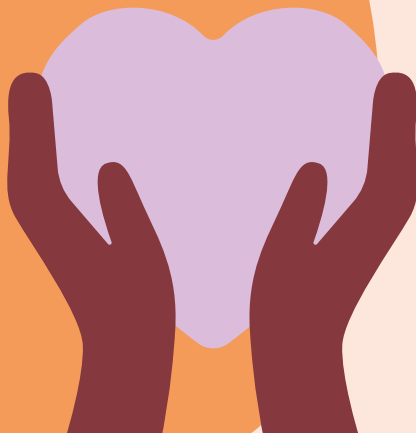
Pro-tukipiste

protukipiste.fi

Pro-tukipiste tarjoaa luottamuksellista tukea seksi- ja erotiikka-alalla toimiville sekä vastikkeellista seksiä tarjoaville ihmisille. Tuemme myös seksityötä tekeviä ihmisiä, jotka ovat joutuneet väkivallan, kuten ihmiskaupan uhriksi. Tukea saa erilaisten julkisten palveluiden käyttämiseen ja arjen asioiden selvittelyyn. Tarjoamme mahdollisuuden itsemääräämisoikeutta kunnioittaviin keskusteluihin, asioiden yhteiseen pohdintaan ja tukeen vaikeissa elämäntilanteissa.

Muita auttavia tahoja:

- Tyttöjen Talo ja Poikien Talo
- Ensi- ja turvakotien liitto
- Mieli ry:n kriisipuhelin
- Naisten linja
- Oma terveysasema

6. TIETOA TUKIHENKILÖLLE JA LÄHEISELLE

Kun tuet seksuaalirikoksen uhria, pyri olemaan empaattinen ja kunnioittava. Älä määrittele hänen kokemustaan.

Rikoksen uhri tarvitsee aikaa ymmärtää, mitä hänelle on tapahtunut, joten kuuntele tarkasti ja usko mitä sinulle kerrotaan. Älä kyseenalaista uhrin kertomaa.

Tärkein tehtäväsi on tarjota tukea ja luoda turvallinen ympäristö. Anna uhrille tilaa puhua tapahtuneesta. Kysy, haluaako hän tietoa mahdollisista tukipalveluista ja auta häntä tarvittaessa pääsemään tuen piiriin.

Muista kunnioittaa uhrin yksityisyyttä ja pidä asiat luottamuksellisina. Älä kerro ulkopuoliselle tapahtuneesta ilman suostumusta.

Kunnioita uhrin valinnanvapautta, päätöksiä ja valintoja siitä, miten hän haluaa edetä.

Pro-tukipiste

@protukipiste | protukipiste.fi

